

20.12.2016

МОН каже «Так» усім ключовим меседжам і рекомендаціям європейців за результатами незалежного аудиту системи досліджень та інновацій України

«Ключові меседжі європейських експертів дають важливий аргумент у полеміці з тими людьми в системі української влади, які не розуміють значення науки, розцінюють її виключно як витратну сферу, де можна проводити чергові бюджетні скорочення». Про це заявила міністр освіти і науки Л. Гриневич під час виступу на презентації звіту про результати аудиту науково-інноваційної системи України з використанням інструментів програми «Горизонт 2020» ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Вона наголосила, що українська відповідь на 7 ключових меседжів європейських експертів для українського уряду – однозначно «Так»: частина з цих рекомендацій уже виконується, інша – обов'язково має бути зроблена.

Зокрема, ішлося про такі ключові меседжі Звіту:

1. Науково-технологічна та інноваційна система України потребує сміливої реалізації амбіційних реформ, спрямованих на підвищення її ефективності та впливу. Ці реформи мають спиратися на твердий намір уряду виконати свої зобов'язання щодо збільшення фінансування цієї системи.

2. Країна повинна «внести інновації у свій шлях до зростання», розробивши міжвідомчу Стратегію розвитку науково-технологічної та інноваційної системи.

3. Наука в Україні повинна забезпечувати переваги та вигоди для суспільства та економіки.

4. Потрібно терміново ухвалити необхідні для визначення пріоритетних завдань України в науково-технологічному та інноваційному секторі рішення. Їх вироблення має спиратися на передовий світовий досвід.

5. Установи, принципи фінансування та процедури функціонування у науково-технологічному й інноваційному секторі потребують докорінної інституціональної перебудови.

6. Україні слід упевнено рухатися на шляху інтернаціоналізації та відкриття світові її науково-технологічної та інноваційної системи.

7. Уряд та академічне й інноваційне співтовариство зобов'язані взяти на себе відповідальність та інформувати суспільство про розпочаті реформи науково-технологічної та інноваційної системи та їхні позитивні результати для країни.

«Я особисто готова підписатися тут під кожним словом. Більше того, якщо йдеться про науково-технологічну сферу, передумови для втілення необхідних реформ уже закладено новим Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність», над імплементацією якого сьогодні працює і міністерство,

і вся наукова спільнота. Складніша ситуація з інноваційною сферою, де відповідальність сьогодні розмито між кількома відомствами. Але ми сподіваємося, що інструмент Національної ради з питань розвитку науки і технологій, який запрацює наступного року, дасть потужний позитивний імпульс саме тут», – зазначила Л. Гриневич.

Європейські експерти у звіті надали 30 конкретних рекомендацій щодо підтримки та вдосконалення системи досліджень та інновацій України. У своєму виступі міністр прокоментувала практично кожну рекомендацію.

Зокрема вона зазначила, що МОН поділяє бачення європейських експертів щодо Національного фонду досліджень, який має стати справжнім рушієм реформ. До оцінювання діяльності фонду мають також бути залучені міжнародні експерти.

«Науковий комітет Національної ради цілком зможе це зробити, реалізуючи своє право на створення різних експертних груп. Але тут маю зробити два застереження – не щодо самої рекомендації, а щодо механізмів її реалізації. Фонд, безумовно, має стати дуже потужним гравцем на науковому полі. Але він має не перекреслити, а органічно доповнити наявні канали фінансування через НАН і галузеві академії, окремі міністерства, створивши насамперед такі механізми підтримки, які вкрай потрібні, але сьогодні в Україні відсутні», – пояснює міністр.

Рекомендації щодо розвитку університетської науки також знайшли своє відображення у звіті. Експерти радять «серйозно взятися» за злиття університетів, реальне забезпечення фінансової самостійності ВНЗ і наукових установ тощо.

«Наша позиція тут чітка: значно краще, коли в обласному центрі існуватиме один потужний університет, аніж слабенькі педагогічний, технологічний, аграрний і ще якийсь. Але такий процес має іти з обов'язковим урахуванням думки багатьох середовищ, і не мусить супроводжуватися адміністративним насильством. Проте запроваджені критерії атестації з неминучістю дадуть перевагу потужним вишам і спонукатимуть університети прагнути до посилення позицій через об'єднання», – зауважила Л. Гриневич.

<...> Важлива частина рекомендацій звіту стосувалася Національної академії наук. Увага до НАН зрозуміла – адже, з одного боку, у ній зосереджено найголовніші наукові школи, з іншого – академія отримує понад половину видатків Державного бюджету на науку.

«Ми вважаємо, що НАН має великий потенціал для оновлення і творчого зростання. І ті положення, які зафіксовано в новому Законі «Про наукову і науково-технічну діяльність» – маю на увазі вперше надане право голосу кандидатам і докторам наук, обмеження перебування на всіх посадах двома термінами – неминуче призведуть до тієї динамізації життя Академії, омолодження її керівництва, покращення гендерного балансу, про бажаність

яких говорять експерти. Але мусимо розуміти, що всі ці зміни потребуватимуть певного часу, оскільки НАН є самоврядною організацією, і жоден державний орган не може наказати їй діяти так чи так», – прокоментувала рекомендації Л. Гриневич.

Вона додала, що МОН усіляко вітатиме посилення комунікацій між НАН і суспільством, а також омолодження складу Президії НАН та доведення представництва жінок у Президії щонайменше до 25 %.

Міністр наголосила на серії рекомендацій, що стосуються розвитку міжнародного співробітництва. Це пріоритетне завдання для МОН, особливо в умовах недостатнього фінансування науки всередині держави. Л. Гриневич нагадала, що в межах програми «Горизонт 2020» наші вчені є учасниками вже 61 міжнародного консорціуму-переможця, і їхня частка в бюджетах проектів перевищує 11,5 млн євро. При цьому український річний внесок до бюджету програми становить близько 5,8 млн євро – вдвічі менше ніж переваги, які вже отримали від програми українські науковці.

Аби зробити ці цифри ще переконливішими, уряд нещодавно ухвалив створення Координаційного центру на чолі з міністром освіти і науки, щоб синхронізувати дії всіх головних гравців у цій сфері. Але вже сьогодні розгорнуто достатньо ефективну мережу Національних контактних пунктів програми «Горизонт 2020», здатних забезпечити українських учених необхідною інформацією і надати їм методичну допомогу.

«Звісно, в наших планах так само є досягнути членства в COST і активізувати участь в інноваційній європейській програмі EUREKA, де, на відміну від «Горизонту», Україна давно є не асоційованим, а повноправним членом. Проте на перешкоді наразі стають обмежені можливості нашого бюджету. Сподіваюся, що надалі ці можливості стануть кращими», – зазначила Л. Гриневич.

У виступі міністр торкнулась також питань розвитку інновацій, участі діаспори в розвитку наукового потенціалу України, а також стимулювання дослідницьких кар'єр, зокрема через нагороди й програми обміну, і вдосконалення процесів наукового адміністрування.

Довідково:

Звіт про результати аудиту науково-інноваційної системи України з використанням інструментів програми «Горизонт 2020» має на меті допомогти Україні покращити свою діяльність в області наукових досліджень і інновацій. Рекомендації були розроблені групою експертів та посадових осіб високого рівня з восьми держав-членів ЄС, на прохання Міністерства освіти і науки України.

Цей інструмент допомагає урядам виявляти, здійснювати і оцінювати реформи, необхідні для підвищення якості й ефективності державних

інвестицій в наукові дослідження та інновації, а також створити привабливі умови для інновацій і зміцнення зв'язків між наукою та бізнесом.

Аудит проходив із травня до грудня 2016 р. Він містить сім ключових меседжей, що покликані надихнути на розробку та реалізацію реформ. У доповіді наводиться обґрунтування для кожного меседжу та понад тридцять докладних рекомендацій щодо реформ, які реалізовуватимуться.

Ознайомитися зі звітом можна [за цим посиланням](#).